



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia  
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,  
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

**Canisius, Heinrich**

**Coloniae Agrippinae, 1662**

Capvt II. Vsuras ne quidem pietatis cauſâ permissas esse: & an debitor  
usuras rectè paciscatur vel solvat?

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

Sed quid his immoramur, cum antè à nobis demonstratum sit, jure divino usuras esse planè interdictas, & ejus etiam auctoritate ex præscripto juris Canonici; tum & ex posteriorum Impm. con-

stitutionibus, videlicet Maximiliani primi, anno M.D. Caroli V. anno M.D. XLVIII. & moderni Imp. Rudolphi II. ut videre est in fine ad calcem hujus tractatus.

## CAPVT II.

*Usuras ne quidem pietatis causâ permissas esse: & an debitor usuras rectè paciscatur vel solvat?*

In Cap. Super eo 4. h. t.

## SUMMARI A.

1. *Usura etiam in piam causam interdicta.*
2. *Mendacium ut nocivum.*
3. *Debitor an licitè usuras solvat, aut de eis paciscatur.*
4. *Rationes dubitandi. 5. Decidendi.*
6. *D. Thoma & aliorum sententia de debitore usurario.*
7. *Solutio argumentorum.*

**H**Ac igitur Decretali usura adèd interdicuntur, licet in piam causam destinata sint: puta in redemptionem captivorum vel in alimenta pauperum. Idque propter prohibitionem utriusque Testamenti, cujus superiore capite meminimus, num. 16. Quod ulterius hoc textu confirmatur, argumento ducto à mendacio ad usuras, tamquam à minore ad majus, quod utroque jure receptissimum est, c. *Cum in cunctis* 7, in princ. sup. De elect. l. fin. & ibi Gl. C. *Qui astate vel professione* lib. 10, l. *Cum soluta* 3, C. *De conduct. indeb.* & l. *Si quando* 15, C. *De testib. cum similibus.*

**V**idetur autem summus Pont. hinc respexisse quoad mendacium, ad illud Sap. 1, cap. *Os quod mentitur occidit animam.* De quo ita quoque D. Augustinus in lib. *de mendacio* cap. 6, ut refert Gratianus in Decreto suo can. *Si quis ad te confugiat* xxii. qu. 2, *Si quis*, inquit, *ad te confugiat, qui mandacio tuo possit à morte liberari, non es mentiturus; os enim quod mentitur occidit animam, & infra: Cum ergò mentiendo vita aeterna amittitur, numquam pro cujusquam vita temporali mentiendum est.* Et quoad usuras, & alias res illicitè acquisitas, extat textus alter in can. 27, *Non est putanda l. quest. 1, Non est putanda elemosina, si pauperibus dispensatur quod ex illicitis rebus accipitur; quia qui hac intentione malè accipit, ut quasi bene dispenses, gravatur potius quàm juratur.* At usura species rapinae est, can. *Si quis usuram* xiv q. 4.

Ut hinc gravissimè creent, qui usuras sub prætextu interesse (quod falsò obiciunt) ideo audacter exercent quòd in alimenta pauperum cas-

destinaverint, quos aperte hinc redarguit textus noster, qui ne quidem mentiri vult pro conservanda vita proximi, multo minus, ut eonominè usura capiantur.

Ceterum quæstionis est, an debitor pro pecunia mutuo accepta licitè usuras solvat, aut de eis solvendis paciscatur?

Quod vix videtur, ex duplici ratione: una desumpta ex epistola D. Pauli *ad Rom. cap. 1*, ubi non tantum digni morte censentur, qui faciunt peccata, sed & qui consentiunt facientibus. Non autem dubium est, debitorem usuras solvendo aut paciscendo consentire in ipsas usuras; cum omnis contractus sive conventio consensu utriusque partis constet, l. 1, §. 1, *D. De pactis.* Altera est, quòd debitor recipiendo pecuniam mutuo in usuras, occasionem præbeat sœnerandi, & consequenter peccet. Ut enim nihil interest, occidat quis, an causam mortis præbeat, ut inquit Ulp. in l. *Nihil interest* 15, *D. Ad L. Corn. de scar.* ita & hoc casu nihil interesse videtur, usuram quis per se exercent, an alteri causam sœnerandi præster. Idem in eo dicitur, qui damni occasionem dat, ut & hic damnum dedisse censetur, l. *Qui occidit* 30, §. *Et in hac quoque actione* *D. Ad legem Aquil. & c. fin. in fine* *De injuriis.* Idem ergò & in præsentì quæstione juris videtur.

Quibus tamen non obstantibus, verius est, debitorem licitè & absque peccato posse mutuum pecuniam accipere sub usuris, per text. in c. *Debitores* 6, sup. *De jurojur.* Quo loco debitoris obligatio de usuris solvendis jurejurando confirmatur. At si ea obligatio peccatum contineret, jurejurando confirmari non posset, propter juris regulam: Non est obligatorium contra bonos mores præstitum juramentum, c. *Non est obligatorium* 58 *De R. I. in 6, & Auth. Quod eis permittitur* C. *De nuptiis.*

Quæ sententia & D. Thomæ placet in 1, 2, qu. 78, art. 4, in respons. Ubi disertè asserit, quòd quamvis

vis inducere hominem ad mutuandum sub usuris, permiffum non fit, quia effet invitare ad peccatum; posse tamen quem licitè ab eo, qui in id paratus est & usuras exercet, mutuum sub usuris sumere, consulendæ necessitatis suæ vel alienæ causa. Cui subscribit & Dominicus Soto, *de Inst. & jure lib. 6, quæst. 1, art. 2*, Ubi & in quæstionem vocat, an sine ulla necessitate idem quis facere possit? Quod planè putat; cum unicuique permiffum sit citra peccatum mortale sua profunderè. Facit *text. in l. Sed & si lege 28, §. consuluit D. De petit. hered.* Addit tamen Soto, nisi circumstantia aliqua concurreret, quæ diceret esse mortale; veluti, si liberi alendi essent ex pecuniis, quæ in causam usurarum profunduntur, vel si Prælati, nullâ necessitate ductus, non posset absque scandalo usuras promittere. Sed & Marr. Navarr. in *Manuali cap. 17, num. 262*, putat debitorem excu-

sari, si ipse non sponte suâ, sed rogatus creditori usuras promitteret, alias non mutuaturus.

Quare non movet prius argumentum; quia, ut rectè respondet D. Thom. *d. art. 4*, is qui pecuniam sub usuris accipit, non consentit in peccatum usurarii, sed eo tantummodò utitur propter mutuacionem, quæ in se bona est, quam & mallet debitor potius esse gratuitam, quam usurariam. Unde hac in re creditoris usurarii culpa vertitur, non debitoris. Peccata verò ex voluntate & proposito metimur, *cap. Cum voluntate 54. inf. De sent. excommunic. & l. Qui injuria 51, in princ. D. De furtis*, quod latius persequitur Soto *jam dicto loco*. Ad alterum argumentum quod attinet, negandum est, debitorem præbere occasionem scelerandi, sed tantum mutuandi cui ex malitia & lucrâ di studio à creditore usura adicitur. Sicut & idem D. Th. explicat. *d. art. 4, ad 2.*

## CAPVT III.

*Usuram committi etiam in emptione & venditione circa pretium.*

In Cap. In civitate 6. & c. Naviganti ult. h. t.

## SUMMARI A.

1. Prohibetur res carius vendi, propter dilatam solutionem, &c.
2. An huiusmodi venditio prohibita in totum vitietur.
3. Quid ex parte emptoris, si is vitius emat ob præsentem solutionem?

**H**Æ duæ Decretales ejusdem sunt argumenti: nisi quòd posterior in initio præmittat de fœnore nautico sive terrestri; de quo infra cap. sequenti. Quare sententia utriusque hæc est, quòd venditor plus rem vendens ob dilatam solutionem peccet. Hic igitur perstringuntur venditores, qui merces suas carius æstimatione suâ distrahunt, ob solutionem in longius tempus rejectam. Mercium verò nomine mobiles res continentur, *l. Mercis 66, D. De verbor. signif.* Nihilominus & ad res immobiles venditas hoc interdictum pertinet, ut rectè Salicetus censet, in *Auth. Adhuc num. 8, C. De usuris*, contra Bald assentem in rebus tantummodò fungibilibus, hoc est, quæ pondere, vel mensurâ constant, committi usuram; non verò, si domus vel aliud prædium vendatur. Nec enim res quæ venditur, anquit Salic. in considerationem venit, sed pretiũ

ejus, quod ob dilatam solutionem auctius, quàm contractus tempore valet, constituitur; ac proinde in eo, quod justum pretium excedit, usura est. Berous in *d. c. In civitate, circa princ.*

Nec huic refragatur, quòd usura propriè in mutuo committitur, non in ceteris contractibus: quia hoc verum est, quoad formam contractus, non verò quoad mentem contrahentium, quæ in contractibus semper præponderat, *l. Insulam 6, C. De præscr. verbis & tit. C. Plus valere quod agitur quam quod simulatè concipitur, c. Per tuas 12, sup. Qui filii sint legit. Panorm. in d. c. In civitate num. 2, Berous & Ananias num. 1*, quasi brevi manu pretio recepto, venditor idem pretium sub usuris credidisset emptori, *arg. l. Singularia 15, D. Si certum per. Cujus etiam supra cap. 1, meminimus.*

Proinde verba *d. cap. In civitate*, venditores peccatum incurrunt, non simpliciter exaudienda sunt de peccato, sed de peccato usurario, ex sententia Hostiensis & Panorm. *ibid.* quam & communiter receptam restatur Salic. *d. loco* Idem docet D. Thomas in *2, 2, quæst. 78, art. 2, ad 7.* & satis indicat *text. in c. Consuluit 10, h. t.*

Sed controversum est, An huiusmodi contractus venditionis totus ipso jure infirmetur, an potius ad justum pretium revocandus sit? Quod certè